

Historische Vereniging Oud-Beijerland

Opgericht 30 september 1997

Beschermheer F.A. baron van Tuyll van Serooskerken

Ambachtsheer van Oud-Beijerland

website: www.hvobl.nl

jaargang 22 nummer 75 juni 2019

Bestuur

P.J. in 't Veld, *voorzitter*
(0186) 61 75 23

A.W. de Groot, *secretaris*
Willem Vrijlandstraat 75,
3262 GN Oud-Beijerland
mail: a.groot21@upcmail.nl
(0186) 61 54 25

H.M. Dijkstra, *penningmeester en ledenadministratie*
mail: historischeverenigingobl@gmail.com
(0186) 61 69 06

L.H. van der Meer, *lid*
(06) 43 89 41 14

Redactie Beijerlandsche Berichten

Pieter Jan in 't Veld
Jan Paul van der Spek

Beijerlandsche Berichten verschijnt 4 x per jaar

Ons archief, het
Historisch Informatie Punt (HIP)
is gevestigd in de
Openbare Bibliotheek
Steenenstraat 24, Oud-Beijerland
Open: elke 2^e donderdag van de
maand van 14.00 tot 16.00 uur.
Buiten deze tijden contact:
A. van den Berg (0186) 61 42 40

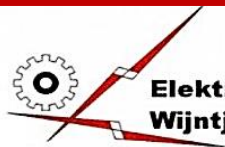
Contributie
Minimaal € 10,- per jaar

Rekeningnummer
NL16 RABO 0351 187 103
t.n.v. HVO, Oud-Beijerland
Buiten de regio wordt de
Beijerlandsche Berichten per post
verzonden en brengen wij € 4,-
kosten in rekening

ISSN 2210-8645

Inhoudsopgave

Van de Bestuurstafel	3
“Wonderdokter” in Oud-Beijerland <i>Pieter Jan in ‘t Veld</i>	4
Humane straffen (2) <i>Harry Aardoom</i>	7
De ambachtsheerlijkheid in de 18 ^e eeuw (2) <i>Jan P. van der Spek</i>	12
Kerstgratificatie in 1951 <i>Pieter Jan in ‘t Veld</i>	17
Kent u de website Delpher al? <i>Pieter Jan in ‘t Veld en Jan P. van der Spek</i>	18
Dorpskerk open op woensdagmiddag <i>Jan P. van der Spek</i>	21
Aanwinsten <i>Alie van den Berg</i>	24

Elektrotechnisch Buro Wijntje B.V.

Bij elektrotechnisch buro **Wijntje** kunt u terecht voor al uw elektrotechnische installatiewerkzaamheden zoals onder andere:

- Licht- en kracht installaties
- Data netwerken • Noodverlichting
- Zwakstroom- en intercom installaties
- Keuren van elektrische apparaten
- Reparatie van witgoedapparaten
- Zowel voor bedrijven als particulieren

West-Voorstraat 14 3262 JP Oud-Beijerland 0186-612802 info@wijntjebv.nl www.wijntjebv.nl

Van de Bestuurstafel

Voor u ligt weer een nieuwe “Beijerlandsche Berichten” met interessante verhalen over de rijke historie van ons dorp.

In de afgelopen periode zijn de historische verenigingen in de Hoeksche Waard een aantal malen bijeen geweest, om een visie te ontwikkelen over het erfgoedbeleid in de nieuwe gemeente Hoeksche Waard. De uitkomsten zijn gecommuniceerd met de gemeente. In de door de raad vastgestelde erfgoednota zitten veel elementen die door de historische verenigingen zijn aangedragen.

Ook zijn de historische verenigingen betrokken geweest bij de advisering aan het college voor een nieuw gemeentewapen.

In onze eigen historisch informatiepunt staat een nieuwe computer die snel toegang geeft aan de ca. 100.000 foto's en documenten die in de Cloud zijn opgeslagen. Elke tweede donderdag van de maand zijn deze te raadplegen. Dus heeft u nog foto's of documenten wij scannen ze graag in, om toe te voegen aan het digitale archief van de vereniging.

Op 14 september op Open Monumentendag/ jaarmarkt is onze vereniging weer aanwezig met een kraam.

The advertisement features a red background with a blue and white bubble pattern on the left side. The text is in yellow and white. The website address 'www.makocleaning.nl' is written vertically on the left. The company name 'mako' is in large yellow letters with a black outline, followed by 'cleaning service' in white. Below this, the services 'Schoonmaak-onderhoud', 'Glazenwasserij', 'Gevelrelniging', and 'Graffitiverwijdering' are listed in yellow. At the bottom, the address 'L.J. Costerstraat 4 • Oud-Beijerland' and phone number 'Telefoon 0186 - 619 500' are provided in white.

www.makocleaning.nl

mako

cleaning service

Schoonmaak-onderhoud
Glazenwasserij
Gevelrelniging
Graffitiverwijdering

L.J. Costerstraat 4 • Oud-Beijerland
Telefoon 0186 - 619 500

“Wonderdokter” in Oud-Beijerland

Pieter Jan in 't Veld

De wonderdokter

Op 17 januari 1899 heeft zich een wonderdokter in Oud-Beijerland gevestigd. Het is de op 17 juli 1836 in Scheveningen geboren Albertus Jongejan. In het maandblad tegen de kwakzalverij van 11 november 1905, wordt in een artikel gewaarschuwd tegen deze wonderdokter. Volgens het bericht heeft het maandblad al in januari 1899 aandacht besteed aan deze wonderdokter, die zich in Den Haag ook wel “dr. de Jong, waterdokter” noemt.

Volgens het bericht beweert Albertus Jongejan uit een klooster in Rome te zijn ontvlucht en daarbij een geheim receptenboek te hebben meegenomen en daarna vele jaren als scheepsdokter te hebben gewerkt. Verder beweert Albertus Jongejan zoveel kundigheid te hebben opgedaan dat geen enkele geneeskundige in zijn schaduw kan staan. In 1899 heeft hij volgens het zelfde bericht zijn intrek in Oud-Beijerland genomen bij een gebrekkige man in een achterbuurt, die hij als dank voor de gastvrijheid van zijn reumatiek zou afhelpen. In de huiskamer van zijn gastheer maakt hij zijn geneesmiddelen. Volgens het bevolkingsregister van die tijd is dit Oostdijk wijk A no. 387.

In de NRC van 26 februari 1899 staat een opmerkelijk bericht over deze wonderdokter. Een bewoner van de Zinkweg, een van de “patiënten” van Jongejan is overleden. De wonderdokter heeft een bewijs van overlijden afgegeven. De secretaris van de gemeente gaf aan met dit bewijs van overlijden geen genoegen te willen nemen en verwees de aangevers naar dr. J. Ph. F. Hers, die in die wijk met de armenpraktijk belast is, en die een schouw zou moeten doen van de overledene.

Dr. Hers verklaarde alleen een lijkschouw te willen doen als de burgemeester hiervoor een schriftelijk bevel zou geven. De burgemeester weigerde om dit bevel af te geven en heeft toen de zaak in handen gesteld van de officier van Justitie. Albertus Jongejan heeft de gemeente op 9 maart 1899 verlaten met als bestemming Antwerpen. Zijn gastheer in Oud-Beijerland was niet van zijn reumatiek genezen. Ook een vrouw met twee magen die hij van een maag zou verlossen is er ook niet beter op geworden.

Wie is deze wonderdokter?

Zoals hierboven aangegeven, is hij in Scheveningen geboren. Hij trouwt op 16 juli 1856 in Den Haag met Maria Elisabeth van Leeuwen. Als beroep geeft hij op evenals zijn vader visser te zijn. Dit huwelijk word op 31 maart 1884 ontbonden.

In het Maandblad tegen Kwakzalverij, No. van 11 November, lezen wij het volgende:

Doctor de Jong, alias Albertus Jongejan.

In het Maandblad van September j.l. namen wij uit *Het Vaderland* een bericht over een valsche attest, geplaatst door DOCTOR DE JONG, „Waterdokter” te 's-Gravenhage. Spoedig daarop ontvingen wij van geachte zijde de mededeeling dat in de plaats van inwoning van den schrijver, huis aan huis kaartjes waren bezorgd, waarop o.a. stond „Dokter de Jong, waterkijker.” Daar in die buurt de naam van Dr. de Jong een goede klank had (Dr. HERMAN DE JONG, diens zoon, Dr. ARIE DE JONG zijn daar zeer goed bekend) is het te begripen, dat deze manoeuvre niet zonder succes bleef en zich verschillende personen onder behandeling van den waterkijker stelden. De resultaten waren echter voor enkelen hoogst treurig.

Ongeveer tegelijk met bovenstaande mededeeling kregen wij inzage van een kaart waarop *geschreven* stond:

„dokter b d jong water onder zoeker gratis „voor min vermogende zitting 8-12 en 26 hoofkade 918 f den haag.”

Aan de achterzijde was de kaart onbeschreven; blijkbaar was hier een wit papier overgeplakt en daardoor heen kon men de volgende gedrukte aankondiging lezen.

„A. Jongejan, urine onderzoek gratis. Spreekuur van (onleesbaar) Hugo de Grootstraat No. 87 Rotterdam.”

Na ging ons een licht op. A. JONGEJAN was voor ons geen onbekende; reeds in 1899 was in het Maandblad de aandacht op hem gevestigd.

Ten einde de zekerheid te verkrijgen of deze z.g. Dr. DE JONG, die nu in den Haag woonde, dezelfde persoon was als ALBERTUS JONGEJAN, vroeger woonachtig te Oud-Beerland en daarna te Rotterdam, riepen wij de hulp in van den heer Hoofdd commissaris van Politie te 's-Gravenhage, den heer

te Scheveningen, 17 Juli 1836, woont niet meer „Prinsengracht 146, doch is, volgens bekomen inlichtingen, Maandag 16 Oct. j.l. vertrokken naar „Antwerpen. De goederen zijn door den verhuizer gebracht naar het Hollandsche Spoorstation „alhier met bestemming „Station restant „Antwerpen.” De vrachtbrief was ten name Lena den „Ouden woonde met Jongejan samen.”

Er bestaat dus geen twijfel omtrent de identiteit van den zich noemenden Doctor de Jong. Vermoedelijk zal de man zelf hebben begrepen, dat dit zijn optreden toch wat al te kraas was en heeft hij zijn patiënten in den steek gelaten. Nederland is hem dus kwijt; maar daar de Doctor misschien lust kon krijgen van uit het buitenland ook nog zijne zegeningen over N e 'lands bewoners uit te storten, kan het misschien toch geen kwaad, nog even in herinnering te brengen, wat wij in Januari 1899 over hem schreven:

„Een nieuwe wonderdokter.

Te Oud-Beerland heeft zich een nieuwe wonderdokter gevestigd. De man noemt zich JONGEJAN, beweert uit een klooster te Rome te zijn ontsnukt en daarna als scheepsdokter vele jaren de zee bevaren te hebben, en daar zooveel kundigheden te hebben opgedaan, dat thans geen enkele geneeskundige in zijne schaduw kan staan. Hij heeft zijn intrek genomen bij een gebrekkigen man in een achterbuurt, en bereidt daar ook zijn geneesmiddelen. Reeds hebben zich eenige personen onder zijne behandeling gesteld.

Omtrent dezen persoon wordt nog nader het volgende aan de *N. Rott. Ct.* gemeld:

„Het getal van zijne patiënten onder den minderen stand neemt aanmerkelijk toe. Behalve dat hij personen aan huis bezoekt, zit het woonvertrek van zijne kostbaas dagelijks vol patiënten. Hij zingt dan psalmen en spreekt zulke hartroerende gebeden uit, dat verscheiden zieken zitten te schreien. Bij ieder geneesmiddel dat hij klaar maakt spreekt hij een gebed uit.

Nieuwe Brielsche Courant, 12 november 1905

Hij hertrouwt in Enkhuizen op 26 februari 1885 met de winkelierster Pietertje Roos. Zij is weduwe van de visser Klaas Dammuler. Ook bij dit huwelijk geeft Albertus Jongejan als beroep op visser te zijn. Officieel woont hij, komende uit Enkhuizen, vanaf 16 september 1885 met zijn echtgenote Pietertje Roos en haar kinderen, uit haar eerste huwelijk, in Den Helder. Op 12 januari 1886 wordt er in Den Helder nog een dochter Albertha geboren. Wellicht werd de grond te heet

onder de voeten van het gezin, want Pietertje Roos is op 15 februari 1888 met haar kinderen naar Antwerpen te vertrokken. Waarheen Albertus Jongejan hen later, vanuit Oud-Beijerland, achterna reist. Op enig moment komt Albertus Jongejan weer terug in Oud-Beijerland en begint weer met zijn “medische praktijk”. In het eerder aangehaalde maandblad tegen de kwakzalverij staat een ingezonden mededeling van

A. Haspels, ontvanger der directe belastingen in Piershil. Dit naar aanleiding van een dankbetuiging/aanbeveling in het blad “Ebenhaezer” van 31 mei 1905, die A. Haspels zou hebben geplaatst. Met de inhoud dat dr. de Jong zijn vrouw van een maagklacht zou hebben afgeholpen. In het maandblad tegen de kwakzalverij ontkent A. Haspels een dr. de Jong te kennen. Kort daarvoor was Albertus Jongejan veroordeeld door de kantonrechter in Rotterdam tot een geldboeten van drie keer f 30,- voor het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst bij drie personen. Albertus Jongejan overlijdt op 17 februari 1908 in Den Haag.

Bronnen

Haagsche Courant, 22 februari 1899.

Rotterdams Nieuwsblad, 30 maart 1905 en 22 mei 1905.

Nieuwe Brielsche Courant, 12 november 1905.

B A Z Z
Jeans & Casual

Oost-Voorstraat 27-28, Oud-Beijerland
www.bazzcasual.nl

Humane straffen (2)

Harry Aardoom

In het vorige nummer van Beijerlandsche Berichten werd het eerste deel van Humane straffen geplaatst. In het onderstaande artikel volgt een tweede deel met voorbeelden uit het rechtsarchief van Oud-Beijerland.

(4) Op 28 november 1591 stond voor het hekje Aeltgen Aertsdochter, inwoner van Nieuw-Beijerland. Ze had een seksuele relatie gehad met ene Daniel Crynss, wonende in Ter Meijde. Pas later was haar gebleken dat hij een getrouwd man was. Inmiddels had Aeltgen ook al kinderen van hem. De schout van Nieuw-Beijerland, Jan de Veth, fungeerde als waarnemend baljuw. Hij vond dat overspel bewezen was, en eiste twee weken cel op water en brood, en het betalen van de kosten van het proces. Maar ook Aeltgen had een advocaat! De procureur verdedigde Aeltgen met dat ze 'een onnozel vrouwspersoon' was die niet had geweten dat David Crynss getrouwd was.

Bovendien, aanzie de mens. Ze was immers

'een schamele vrouwspersone die haer cost ... moet winne met haer handen.'

Was dat al niet straf genoeg? Hij stelde voor dat ze met de kinderen, verwekt door Daniel Crynss, vrij 'soude mogen vertrecken.' De schepenen namen dit advies over. *'Dat door haer onnooselheijt ende aensiende haer jonckheijt van*

vrouwe Justitia, Raadhuis Oud-Beijerland

jaeren ... Welnu, ook zij moest `Godt ende de heilige Justitie met gevouden handen ende gebogen knijen ...` bidden om vergeving.

(5) Op 1 mei 1592 stond voor het hekje "Pieter Gerrits, in de wandeling genaemt Pier de cramer", geboren in Den Briel. Hij was ooit schoenmaker geweest, maar inmiddels had hij al jarenlang gebedeld en `gevagabondeerd`. Dat hield in dat hij zijn inkomsten aanvulde met wat diefstalletjes. Want een mens moest toch ergens van leven, nietwaar. De eis was geselen, brandmerken en voorgoed worden verbannen uit de Beijerlanden. Maar de schepenen vonden dat hij een veel gunstiger indruk maakte dan zijn kameraden Aryen Meesse en Jan Trantel. Daarom kwam ook hij er, in tegenstelling tot zijn vrienden, genadig van af met `gevouden handen ende gebogen knijen ...` Enfin, u begrijpt het.

(6) Op 25 februari 1593 stonden in Oud-Beijerland terecht Cornelis Jansz, alias Oomken, samen met twee vrienden, Cornelis Ariensz, en een niet met name benoemde vriend, bijgenaamd Hoendercoop. Ze bedelden en hadden een aantal kippen gestolen. Zijn twee vrienden werden gegeseld, gebrandmerkt en verbannen. Maar Joris Deijm Maertensz, en Gerrit van Houten, schepenen van Oud-Beijerland, sprongen voor Cornelis in de bres. Ze vonden hem te jong voor zo'n zware straf. Wel moest ook hij om vergeving bidden *`met gebogen knijen ende gevouwen handen`*.

(7) Op 13 september 1593 stond er een soldaat voor het hekje. Het betrof Thomas Symonsz, afkomstig uit Greenwich bij Londen in Engeland. Hij had van zijn commandant geen toestemming om te gaan passagieren, hij had geen verlof pas. Bovendien had hij gebedeld en wat gestolen, waarbij hij op heterdaad was betrapt. De baljuw eiste geselen, brandmerken en verbannen, maar u begrijpt het al, op de schepenen maakte het de indruk van onhandig gedrag. Zij beslisten anders. Ook Thomas kwam er van af met vergeving te smeken *`met gebogen knijen ende gevouwen handen`*.

(8) Op 2 juli 1594 werd gevonnist Claes Jansz van Alckmaer. Hij had samen met vriend zijn Wouter Aertsz van Hilverbeeck gebedeld en gestolen. Ze werden zoals gebruikelijk bij vagabonden beiden onder tortuur (marteling) verhoord. Wouter Aertsz bekende daarbij vele diefstallen, en werd dan ook op 4 augustus opgehangen. Maar Claes Jansz van Alckmaer bekende onder tortuur geen andere zaken. Hij maakte op de schepenen van de hoge vierschaar van Oud- en Nieuw-Beijerland een goede indruk, meer van een naïeve knul die in verkeerd gezelschap was beland. Weliswaar eiste de baljuw geselen, brandmerken en verbannen, maar ook hier besliste de schepenenbank dat hij *`blootshoofs met gebogen knijen Godt ende Justitie (moest) bidden om vergiffenisse, hem van*

herten leet te wezen, met alsulck quaet geselschap omme gegaen ... met expresse beloften dat hij hem voortaan wel ende vroom zal dragen´.

2. Een opportunist

Terzijde dient hier te worden opgemerkt dat men leefde in de tachtigjarige oorlog. Op 11 mei 1591 stond in Oud-Beijerland voor de hoge vierschaar van Oud- en Nieuw-Beijerland schipper Cornelis Arensz Smaldijk. Hij was geboren in Wijngaarden bij Sliedrecht, en was waarschijnlijk een inwoner van het zojuist in 1582 gestichte dorp Nieuw-Beijerland.

Cornelis en zijn schippersknecht Thijs Gillisz werden aangeklaagd door onder meer Jan Jacobsz, een boer onder Piershil, en Adriaen Jopsz, de schout van Piershil. De feiten waren als volgt: Schipper Cornelis Arensz Smaldijk had een reis naar Engeland gemaakt en daar vaten bier ingeladen, bestemd voor Middelburg. De eigenaar van het bier, een koopman, voer mee. Tijdens de thuisreis naar Zeeland was de koopman over boord gevallen en verdronken. Vervolgens zeilde de schipper niet naar Middelburg, maar naar Sluis in Vlaanderen, in wat nu Zeeuws- Vlaanderen heet. In 1591 was dit nog Spaans gebied. Hij verkocht daar het bier aan de vijand. Vervolgens werd hij volgens eigen zeggen door de Spanjaarden geprest om vijftientwintig Spaanse soldaten in te nemen en bij wijze van plundertocht naar Piershil te varen. Aangekomen bij Piershil werd daar ´s nachts bij verrassing de deur van de boerderij van Jan Jacobsz ingetrapt, de boerderij geplunderd en de boer plus zijn twee zoons en enkele knechts gevangen genomen. Bovendien werden de schout van Piershil, Adriaen Jobsz, en Cornelis Jansz Meulenwech en nog enkele inwoners van Piershil meegenomen naar Sluis. Maar nog in de buurt van Piershil wist boer Jan Jacobsz te ontsnappen. Zodat de schipper met zijn bemanning uit angst voor snelle alarmering door de boer meteen naar Sluis was teruggevaren. In Sluis zou volgens eigen zeggen schipper Cornelis Smaldijk hebben bemiddeld zodat de gevangen genomen mensen uit Piershil voor een zacht prijsje werden vrijgelaten.

De schipper hield vol dat hij was geprest door de Spanjaarden om het bier in Sluis af te leveren, en ook werd gedwongen om mee te werken aan de plundertocht in Piershil. Hij verklaarde onschuldig te zijn, ´... pur, innocent ende onnosele´. Maar zowel Adriaen Jopsz, de schout van Piershil, als boer Jan Jacobsz verdachten Cornelis Smaldijk van diefstal en verraad.

De baljuw, Anthonij van Blenckvliet, en de schepenen pleegden ruggespraak met de ambachtsvrouw, Sabina van Egmond. Sabina van Egmond, 1562 – 1614, dochter van de in 1568 onthoofde graaf, was ambachtsvrouw van de Beijerlanden.

Gezamenlijk werd op 18 mei 1591 besloten dat Cornelis Arensz Smaldijk op eigen kosten onder bewaking naar Den Haag mocht reizen om daar met juristen van het Hof van Holland te overleggen over een mogelijke verdediging van zijn zaak. Hij kreeg daar twee weken de tijd voor.

‘In overleg met het huis van Egmond ... omme daer mede te trecken in den Hage ende te consulteren van dese saecke met rechtsgeleerden ...’ Kennelijk viel het overleg ongunstig uit voor de schipper, want er werd gerefereerd aan het plakkaat van prins Maurits van 8 maart 1589 waarin werd gesteld dat verraad een halsmisdaad was. Toen hij in Oud-Beijerland terugkwam werd hij dan ook vervolgens onder marteling verhoord. Dat was in die tijd overigens gebruikelijk als een verdachte van een zwaar misdrijf werd verdacht.

Hij ‘werd gebrocht ... ter scherper examen als totter torture tsij op de banck ofte aende pleije, omme (hem) in tormentis af te vragen ...’

Voor de duidelijkheid hierbij het volgende. ‘Op de banck’ betekende meestal iemand de duimschroeven aandraaien, zoals dat nu nog overdrachtelijk heet. Dus de duimen werden ingeklemd tussen ijzer en door aandraaien ingeklemd. In ‘de pleije’, de palijs, betekende pijnlijk uitgerekt worden. De handen en voeten werden met touwen vastgemaakt, waarna de aangeklaagde door het korter maken van de touwen door katrollen werd uitgerekt.

Welnu, deze ondervraging had effect. De schipper bekende samen met zijn knecht Thijs Gillisz op de thuisreis de koopman te hebben overmeesterd en hem over boord te hebben gegooid, waarna deze jammerlijk verdrong. Dat was dus moord geweest. Hij bekende ook dat de plundertocht zijn eigen idee was geweest, en dat hij op zijn verzoek in Sluis vijftientig soldaten, Spanjaarden en Italianen, had meegekreken. Hij had het voornemen gehad om voortaan in Sluis te blijven omdat het voor zijn handel gunstig uit zou pakken. Het lot van de Zeven Provinciën had hem niets te zeggen.

Thijs Gillisz bekende ook, en de bekentenissen stemden overeen. Zodat de schepenen in dit geval de eis van de baljuw volgden en volgens vonnis van de schepenen Cornelis Arensz Smaldijk op 5 juni 1591 werd opgehangen. Het gebeurde op de executieplaats aan het Spui, ‘op den houck van de Spueije ... geexecuteert metten coorde aen een halve galge datter de doot naer volcht ...

mits by hem hangende een cleppel ...' Dat was een knuppel die er symbolisch op wees dat de man een moord had gepleegd. (9).

Literatuur

4. NA. (3.03.08.134), ORA inv.nr. 2, 28 nov. 1591, fol. 35-36.
5. NA. (3.03.08.134), ORA inv.nr. 2, 1 en 14 mei 1592, fol. 36v – 43.
6. NA. (3.03.08.134), ORA inv.nr. 2, 25 en 27 febr. 1593, fol. 56-57.
7. NA. (3.03.08.134), ORA inv.nr. 2, 13 sept. 1593, fol. 57v – 58.
8. NA. (3.03.08.134), ORA inv.nr. 2, 2 juli en 4 aug. 1594, fol. 68-68v, 72v.
9. NA. (3.03.08.134), ORA inv.nr. 2, 11,18 en 31 mei en 4 juni 1591, fol. 15 – 4v.

DUIFHUIZEN
tassen & koffers

www.duifhuizen.nl

kooiman
A U T O B E D R I J F

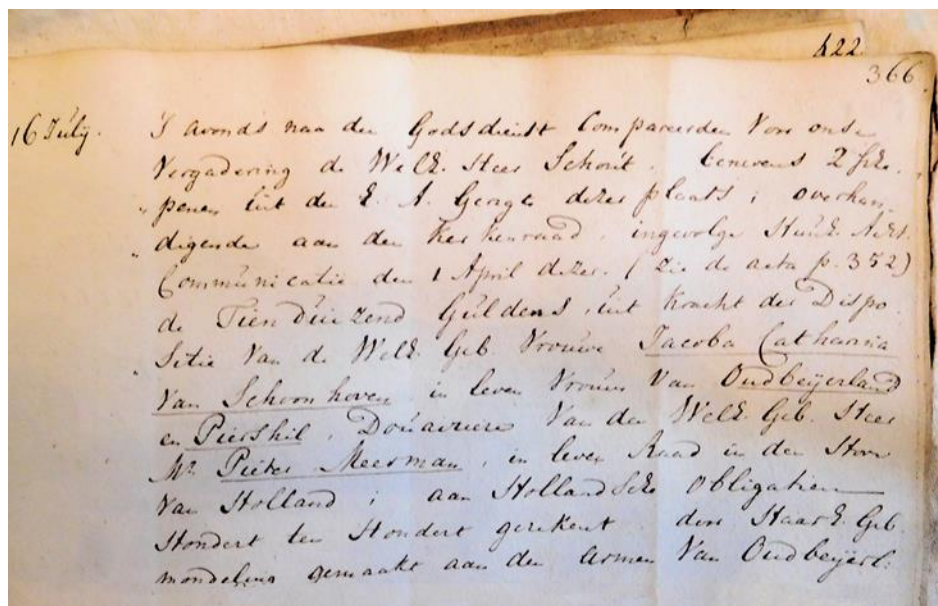
De ambachtsheerlijkheid in de 18^e eeuw (2)

Jan P. van der Spek

Een vorig artikel handelde over Jacoba Catharina van Schoonhoven (1717 – 1794). Zij was lange tijd ambachtswrouw van Oud-Beijerland geweest. Ook was zij de laatste in de rij van de traditionele bezitters van deze ambachtsheerlijkheid, immers al tijdens de laatste jaren van haar leven werden de ingrijpende en soms zelfs revolutionaire veranderingen van de Franse tijd zichtbaar.

Een legaat

Toen Jacoba Catharina van Schoonhoven op 21 januari 1794 overleed, werd zij opgevolgd door haar schoonzoon mr. Claudius van der Staal (1794 – 1796) en daarna door haar kleinzoon Abraham Willem van der Staal (1796 – 1821). Jacoba Catharina was een zeer vermogende vrouw. Dat merkte de Kerkenraad van Oud-Beijerland ook. Op zondag 16 juli 1794 na de kerkdienst was de

Notulen Kerkenraad, Archief Hervormde Kerk van Oud-Beijerland

Kerkenraad in vergadering bijeen. In de notulen van deze vergadering kunnen we nalezen wat er gebeurde: de Schout Jan van Driel van Goudswaard, vergezeld van twee Schepenen, kwam binnen en overhandigde een legaat van tienduizend gulden op grond van een beschikking van de inmiddels overleden ambachtsvrouw. dit legaat was bestemd voor de Armen van Oud-Beijerland en bestond uit Hollandsche Obligaties ter waarde van f 6.000,- en aandelen uit de nalatenschap van haar man Pieter Meerman ter waarde van f 4.000,-. Er waren wel voorwaarden aan dit legaat verbonden.

Allereerst: *'om op den blaffert [register] der armen goederen een vaste post van gemelde obligatiën te maken en de renten tot jaarlijkse afgifte strekkende'*.

Er werd dus een soort fonds opgericht waarvan alleen de jaarlijkse opbrengst voor de armenzorg gebruikt mocht worden. Verder moest het verschuldigde *'collateraal aan den lande'* wel door de Kerkenraad voldaan worden. Om aan de tweede voorwaarde te kunnen voldoen was de Kerkenraad genoodzaakt om het geld voor deze belasting van

Zerk van Engel Dirksz Visser met uitgehakt familiewapen

'de tiende penning met de tiende verhoging' te verhandelen. Het ging tenslotte om het forse bedrag van f 1.100,-. Diaken Maarten van der Wilt was bereid dit bedrag te lenen tegen een jaarlijkse rente van 4%. Men stelde de volgende akte op: Voor den Armen

Wij ondergetekende Maarten van der Wilt, Pieter van der Laan, Jan van der Schoor, Jillis van Hulst, alle diaconen der Gereform. Gem. binnen de Ambagtsheerlijkh. Oudbeijerland, als bij den Eerw. KKraad derzelve Gem. met toestemming van de E.A. Geregte de voornoemde Ambagtsheerlijkheid tot het passeren etc...

De Kerk van Oudbeijerland
 Te bevelen in Tempelaan
 Diaconen Republiek van Nederland
 Door Ondertekening van de Kerk

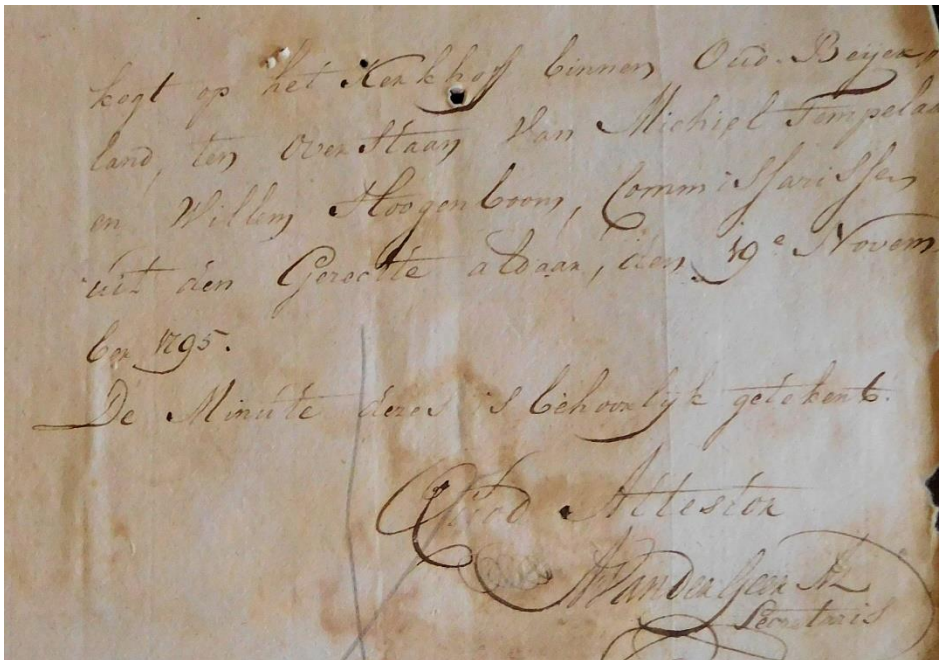
1745 5 September het afnemen van de wapenborden
 en het 2e 8 halve ten de wapenborden
 de miltie gederen, Duar, een gewicht
 maats 1/2 d Lodeuyk 6 dag 15 ... 13 ... 0
 2 dag 1/2 d Lodeuyk 6 dag 15 ... 13 ... 0
 13 maart 1/2 d Lodeuyk 6 dag 15 ... 13 ... 0
 12 dits ... in acht 6 dag Lodeuyk 6 dag 15 ... 12 ... 0
 2 Lodeuyk 11 wagen Land ... 3 ... 11 ... 0
 19 dits 1/2 dag 1/2 d Lodeuyk 6 dag 15 ... 12 ... 0
 maats en Lodeuyk ieder zondag 2 ... 12 ... 0
 3 knippen van Land ... 0 ... 4 ... 0
 21 November 1/2 d Lodeuyk 6 dag 15 ... 12 ... 0
 Voor de Lodeuyk ... 0 ... 5 ... 0
 1/40 ... 2 ... 0
 goudaans, februari 1796
 De orouvan in Tempelaan

Rekening uithakken grafstenen, Archief Hervormde Kerk van Oud-Beijerland

Na het jaar 1794

Ook in Oud-Beijerland verliepen de laatste jaren van de 18e eeuw onrustig. Bekend is het oproer van 1787 waarbij de huizen van vooraanstaande plaatsgenoten geplunderd werden en waarbij de Dordtse Schutterij slachtoffers maakte. Deze periode is uitgebreid beschreven door K. Siderius in het boek 'Uit vervlogen dagen'. Voor de ambachtsheer veranderde ook het één en ander. In het jaar 1795 begon de Bataafse Republiek. Binnen dit staatsbestel was geen ruimte voor ouderwetse Heerlijke Rechten. Alles wat aan de oude aristocratie herinnerde moest verdwijnen. Ook de kerk van Oud-Beijerland ontkwam niet een aan Bataafse Beeldenstorm.

De plaatselijke aannemer Michiel Tempelaar stuurde op 5 september 1795 twee knechten, Maarten en Lodewijk, naar de Dorpskerk om daar de rouw- en wapenborden weg te halen en de familiewapens van de stenen en zerken uit te hakken. Daarna moest het één en ander gerepareerd worden. Maarten besteedde 4½ dag en Lodewijk zelfs 6 dagen. Helaas hebben ze hun werk goed verricht, de gevolgen zijn ook nu nog zichtbaar. Het Kerkbestuur mocht de

loopt op het Conkloof binnen Oud-Beijerland, ten overstaan van Michiel Tempelaar en Willem Hoogenboom, Commisfarijers van den Gerechtshof, den 19^e Novem-
ber 1795.
De Minuete daer is behoorlyk getekent.
Oud-Attestor
Mandus van der
Borcht

(fragment) Veilingrapport wapenborden, Archief Hervormde Kerk van Oud-Beijerland

kosten betalen: 13 gulden en 13 stuivers. De rouw- en wapenborden zijn later publiek verkocht. Hiervan is een verslag bewaard gebleven, zodat wij kunnen nagaan hoeveel borden er in die tijd in de kerk hebben gehangen.

Adriaan van der Geer Aartsz, vendumeester van Oud-Beijerland, zal aan de meestbiedende verkopen: *'een iepenboom, staande op het kerkhof alhier, mitsgaders de in de kerk gehangen hebbende wapenborden en rouwkassen'*.

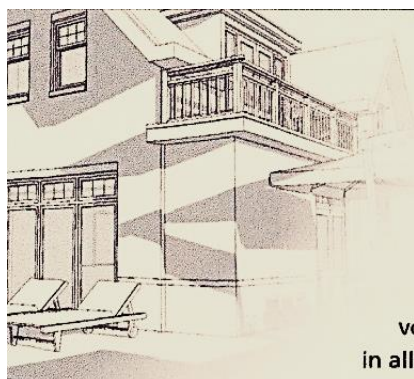
De iep brengt f 20,- op. Een eerste kavel van vier wapens en een tweede van drie wapens werd gekocht door Jacobus van Eijk voor totaal 1 gulden en 12 stuivers. Een derde kavel van drie wapens ging voor 6 stuivers naar Jan van der Stoop. Vervolgens een wapenbord, hiervoor betaalde Arij Veldhoeve 1 gulden en 16 stuivers. Een tweede wapenbord was voor Jan Boogaard voor 1 gulden en 4 stuivers. Verder één voor Jacob Sense voor 1 gulden 10 stuivers. Pieter Grauw betaalde 16 stuivers, Jan van der Stoop 10 stuivers, Cornelis Weeda 10 stuivers en Samuël Hannik 1 gulden. Tenslotte ging nog een partij oud-ijzer voor 2 gulden 10 stuivers naar Maarten de Quartel. Hieruit kunnen we wel concluderen dat er maar liefst tien wapens en zeven wapenborden in de kerk gehangen hebben. Verbazingwekkend dat het rouwbord van Jacoba Catharina van Schoonhoven nog steeds in de kerk hangt.

bronnen

Archief Hervormde Kerk van Oud-Beijerland.

Nationaal Archief (Archief Van der Staal van Piershil (3.20.54).

Eric Palmen. Dwaze liefde, een familiekronek (Amsterdam 2011).

Bert Roos
ARCHITECTUUR

Een all-round architectenbureau, inzetbaar
voor bouw en verbouw, **renovatie** en **restauratie**
in alle segmenten van de woning- en utiliteitsbouw.

West-Voorstraat 25 B 3262 JP Oud-Beijerland T: 0186 614 157
M: 06 538 382 17 E: b.roos@bertroos.nl www.bertroos.nl

Kerstgratificatie in 1951

Pieter Jan in 't Veld

Onlangs kreeg onze vereniging een tas met documenten uit een nalatenschap. Hierin vonden wij een brief uit 1951, die een werkgever uit ons dorp kort voor de kerstdagen schreef aan zijn medewerkers.

In de aanhef geeft de werkgever aan dat het in de branche reeds maanden verre van rooskleurig is. Op zich niets aan de hand, maar als we de brief verder lezen komen we een passage tegen, die wij u niet willen onthouden:

“er zijn ook praktisch weinig factoren aanwezig, dit jaar een kerstgratificatie uit te keren, te meer, daar ook de resultaten van ons personeel geen algehele voldoening schenken. Niettemin willen wij u nogmaals met de kerstdagen een kleine gratificatie geven en wel $\frac{1}{4}$ van het weekloon, in het vertrouwen, dat dit voor u werkelijk een aanmoediging zal zijn in de toekomst met meer zorg Uw werk uit te voeren”.

Als afsluiting van de brief wenst de directie de medewerkers toch:

“Prettige kerstdagen en een gelukkig en voorspoedig jaar 1952”

**Brood- en banketbakkerij
Voordijk b.v.**

Molendijk 44 | Emmastraat 8b
Oud-Beijerland | Heinenoord
T 0186-612592 | T 0186-602086

**bestelling@bakkervoordijk.nl
www.bakkervoordijk.nl**

Kent u de website Delpher al?

Pieter Jan in 't Veld en Jan P. van der Spek

Delpher is een website, ontwikkeld en beheerd door de Koninklijke Bibliotheek, met een grote online verzameling van oude kranten en tijdschriften.

Delpher

Zij vormen een prima bron om historische informatie te vinden over tal van onderwerpen. Als u een naam van een persoon, een bedrijf of een plaatsnaam intikt kunt op deze website, links op de pagina kiezen 18^e eeuw, 19^e eeuw en 20^e eeuw.

Daarnaast is er keuze in advertenties, familieberichten en artikelen. Ook of u dit wilt zoeken in landelijke of regionale kranten. Zo vonden wij ook de informatie voor het artikel “de wonderdokter in Oud-Beijerland” wat u in deze “Beijerlandsche Berichten” kunt lezen. De bronnen gaan terug tot 1618 en op trefwoord zijn de meest gedetailleerde teksten te vinden.

Probeer het eens www.delpher.nl

The screenshot shows the Delpher website interface. At the top, there's a search bar with 'beierland' entered. Below the search bar, it says '17 krantenartikelen gevonden'. The left sidebar contains filters for 'Periode' (18e eeuw selected), 'Soort bericht' (Advertentie, Artikel, Familiebericht), and 'Verspreidingsgebied' (Landelijk, Regionaal). The main content area displays two search results. The first is an 'Advertentie' from 'Oprechte Haarlemsche courant' dated 24-02-1787. The second is a 'Familiebericht' from 'Rotterdamse courant' dated 18-07-1799. Each result includes a small thumbnail of the original document and a 'Meer details' link. The bottom of the screen shows a Windows taskbar with various icons and the system clock indicating 13:01 on 6-5-2019.

Voorbeelden

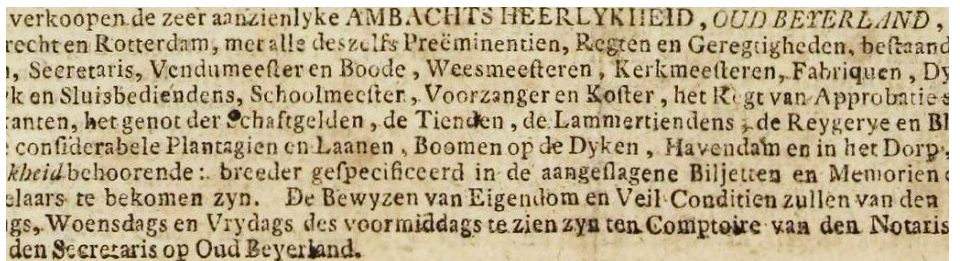
Om te laten zien wat door Delpher mogelijk is, volgen hier een tweetal voorbeelden; In het eerste voorbeeld gaan we iets over de geschiedenis van Oud-Beijerland opzoeken in een grijs verleden. Op het openingsscherm van Delpher vullen we in: **“Oud Beierland”** (oude spelling) en we kiezen alleen in “Krantenartikelen”, dit geeft 12.813 resultaten. beetje veel!

We gaan ons beperken door te filteren: alleen de 18^e eeuw: nu zijn er nog maar 13. Van deze 13 resultaten zijn er 11 in de vorm van een advertentie. Kiezen we nu voor het tijdvak 1760 – 1769 dan treffen we op 22 juli 1767 wel een heel bijzondere advertentie in de Leydse Courant aan:

ons dorp in de aanbieding!!!!

In onderstaande afbeelding ziet u een fragment van deze advertentie.

Het kan zijn dat u veel meer geïnteresseerd bent in één van uw voorvaders of voormoeders. Ook in dat geval is Delpher een belangrijke bron. Laten we hier ook eens een naam proberen.

Het volgende voorbeeld is strikt willekeurig gekozen: Stel dat u in uw stamboom een voorvader hebt waarvan u wel wat meer wil weten. We kiezen als naam: Bastiaan van der Hoek. Weer naar het openingsscherm van Delpher: Maar liefst 155 resultaten. Wanneer u deze resultaten bekijkt, ziet u dat Delpher ook kijkt naar “van” en “der” en “hoek” apart. Dat is niet de bedoeling, dus kunt u beter “Bastiaan van der Hoek” (met aanhalingstekens) intoetsen. Dit geeft 17 resulaten. We beperken onze zoektocht tot de 19^e eeuw en vinden:

Twee advertenties over het overlijden van Jan Bastiaan van der Hoek in 's-Gravenhage op 23 januari 1864. en een tweetal advertenties van een notaris voor eventuele schuldeisers. U kunt hierbij iedere willekeurige naam intoetsen en na enige oefening zijn de resultaten meestal zeer verrassend.

**...ook u kunt
geld verdienen
voor uw club,
vereniging
of ...!**

**Bent u lid van deze club of vereniging?
Dan kunt u de clubkas flink spekken!**

Koopt of verkoopt u een huis via makelaardij De Jong of laat u uw huis door ons taxeren, dan keren wij een bonus uit op de rekening van uw club, vereniging of ... van uw keuze. Deze bonus kan wel oplopen tot € 225,- per klant!

Kom voor meer informatie vrijblijvend langs bij één van onze vestigingen of kijk eens op onze website: www.makelaardijdejong.nl

Makelaardij De Jong
West-Voortstraat 29
3262 JP Oud-Beijerland
Telefoon 0186-617555

Makelaardij De Jong
Pieter Repelaerstraat 61B
3297 BL Puttershoek
Telefoon 078-6736255

De actieve Makelaar

www.makelaardijdejong.nl

Particulier & Zakelijk | Verkoop | Aankoop | Taxaties | Hypotheken

Dorpskerk open op woensdagmiddag

Jan P. van der Spek

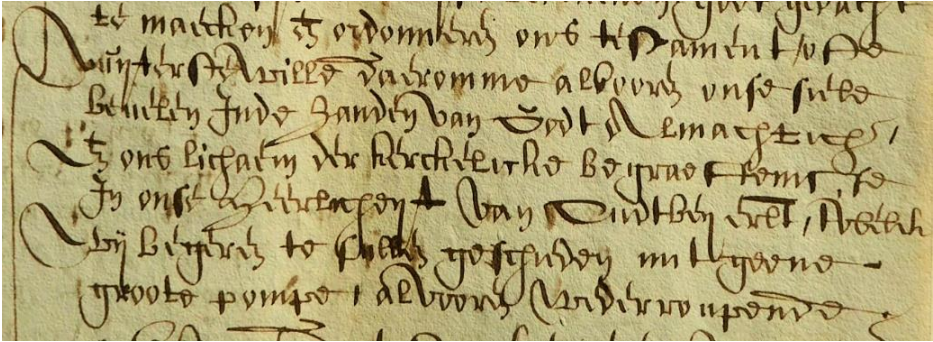
Openstelling kerk

Sinds kort is de Dorpskerk van Oud-Beijerland op woensdagmiddag opengesteld voor het publiek. Als de deur open staat en de spandoek aan het hek is bevestigd, kunt u vrij deze kerk, het oudste gebouw van ons dorp, bezichtigen van 14.00 tot 16.00 uur. Er is een groep vrijwilligers gevormd die beurtelings als gastheer/gastvrouw zullen optreden.

Gedenkstee Sabina van Egmont

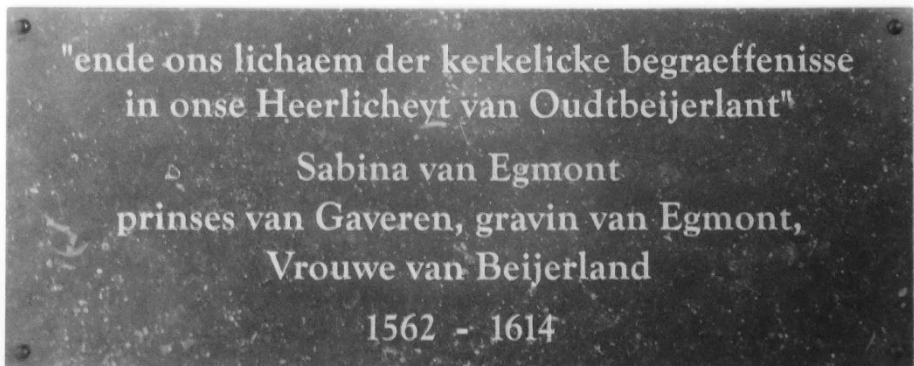
Ook is pas geleden in het Gravinnenhuisje een gedenkstee aangebracht ter gedachtenis aan Sabina van Egmont. Nadat Sabina 21 juni 1614 in Delft was overleden, werd zij begraven in het Gravinnenhuisje, tenminste in het Gravinnenhuisje van voor 1925. Dit gebeurde geheel volgens haar eigen wens. Zij had dat in haar testament laten opnemen: *‘.... ende ons testament ofte uijtertse wille daeromme alvooren onse selve bevelen inde handen van Godt Almachtich, ende ons lichaem der kerkelicke begraeffenisse in onse Heerlicheyt*

van Oudtbeijerlt. welck wij begeren te sullen geschieden mit geene groote pompe...'.

Nationaal Archief, 's-Gravenhage. (3.01.14) inv. nr. 3442

Een deel van deze tekst is gebruikt voor het opschrift van de gedenksteen die ons hieraan herinnert.

Wellicht valt de spelling van de namen van deze gedenksteen op. In de 17^e eeuw had men nog geen spellingsregels. Gemakkelijk, men schreef altijd goed! Zo kan men voor de naam Van Egmont meerdere varianten aantreffen: Van Egmont, Van Egmont of zelfs Van Egmondt. Ook wel d' Egmonde. Hier is

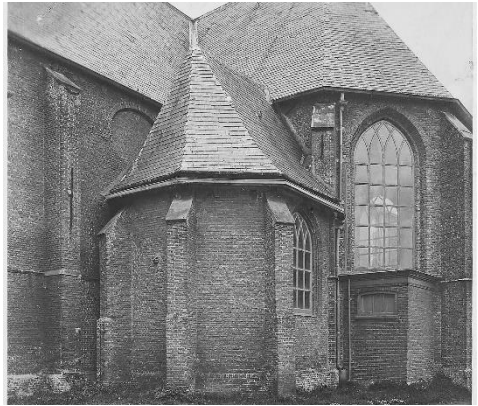
gekozen voor de variant zoals men die tegenwoordig in wetenschappelijke literatuur aantreft: Van Egmont met een t. Een keuze is ook de naam van het prinsdom Gaveren, hier met een n op het eind, maar in België (waar het prinsdom ligt) spreekt men tegenwoordig van Gavere, zonder n.

Gravinnenhuisje

Wanneer het Gravinnenhuisje gebouwd werd, is niet bekend. Wel weten we dat het tegen de kerk aangebouwd was. Bij de uitbreiding van 1925 moest het Gravinnenhuisje afgebroken worden. De fundering ligt nog steeds onder de hardstenen vloer van de kerk.

De Kerkrentmeesters vonden het in 1925 de moeite en het geld waard om een ander Gravinnenhuisje te bouwen, waarin de loden kist van Sabina van Egmont geplaatst kon

worden. En zo werd het uitgevoerd. Alleen is er in het nieuwe Gravinnenhuisje niets waaruit dat blijkt. Alleen de witmarmeren zerk van de latere Ambachtsheer Jan de Cerff en zijn vrouw Anna Nutges kan men er aantreffen. Overigens zonder namen. Alleen de familiewapens van Jan de Cerff en zijn vrouw zijn op de zerk afgebeeld. Door plaatsing van de gedenksteen kan iedere kerkganger of bezoeker van de kerk voortaan zien dat Sabina van Egmont in deze kerk is begraven.

Gravinnenhuisje van voor 1925

H. HOOGVLIET

totaalonderhoud

**Schilderwerken, van advies tot
een uitstekend eindresultaat**

Voor al uw glas- en schilderwerken krijgt u bij ons vakkundig advies. Dankzij onze ervaring en kennis van nieuwe materialen en producten kunt u vertrouwen op een uitstekend eindresultaat. Uiteraard met erkende AF-garantie.

Kies voor kwaliteit!

www.hhoogvliet.nl

gevestigd te Spijkenisse en Oud-Beijerland

Randweg 1 • 3201 VN Spijkenisse

T. 0181 - 61 54 54 • F. 0181 - 61 58 19

Aanwinsten

Alie van den Berg

Aanwinsten vanaf 19 februari 2019

Foto's van

- Koninginnedag 2005.
- Pieter de Hooghlaan, alle woningen
- Van der Veldepad, alle woningen
- Willem van Vlietstraat, scholen en nieuwe speelplaats
- 200 foto's gemaakt door Aad Groeneweg

Toegevoegd - Krantenartikelen-2018-digitaal

Notulenboeken van de Middenstandsvereniging Oud-Beijerland 1926-1950

Boek met de prijswinnaars van de winkelweek in 1948, 1949, 1950-1952

Voor een onafhankelijk

Hypotheekadvies

Neem contact op met John van Helden 0186-634214
j.vanhelden@schepassuranten.nl www.schep-assuranten.nl